

Moddergevecht van Russische oligarchen **buitenland 10-11**

De slavernij is geen voltooid verleden tijd, in Nederland
Ledverlichting gaat het helemaal worden **economie 24-25**

in Nederland
het grote verhaal 12-13

Nederlandse economie krimpt met 0,3 procent; eurozone groeit met 0,2 procent

Nederland met één been in recessie

Door onze financiële redactie
AMSTERDAM. De Nederlandse economie is in het afgelopen kwartaal tegen de verwachting in gekrompen, met 0,3 procent ten opzichte van het vorige kwartaal. Tegenvallende consumptie van burgers en van de overheid droegen bij tot de eerste economische krimp op kwartaalbasis sinds begin 2009, toen de economie nog opkrabbelde van de kredietcrisis.

Dat heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vanochtend gemeld. Twee kwartalen van krimp achter elkaar staan technisch te boek als een recessie.

Duitsland publiceerde vanoch-

tend een onverwacht meevallende economische groei van 0,5 procent en Frankrijk meldde een groei van 0,4 procent. Voor de hele eurozone, zo berichtte Eurostat, bedroeg de economische groei 0,2 procent op kwartaalbasis. Dat suggereert dat het zuiden van de eurozone een zwaar kwartaal achter de rug heeft.

Het derde kwartaal liet voor Nederland nog wel een groei zien van 1,1 procent ten opzichte van een jaar geleden. Maar de omzet van de detailhandel stagneerde. Ook liep de banengroei terug tot nog maar 33.000 banen, ofwel 0,4 procent. De overheid was, met een verlies van

15.000 banen, de sector waar de grootste klappen vielen.

Op de financiële markten vielen de groeicijfers van de eurozone vanmorgen slecht. Het renteverskil tussen Nederlandse en Duitse staatsobligaties steeg vanmorgen tot 0,64 procentpunt. Dat is weliswaar nog steeds een van de kleinste verschillen met Duitsland, vergeleken met de andere landen van de eurozone, maar het is inmiddels wel het hoogste sinds het begin van de eurocrisis.

De renteverskillen met Duitsland, de belangrijkste maatstaf voor financiële onrust binnen het eurogebied, liepen vanmorgen over de ge-

hele linie wederom fors op. De Italiaanse rente op tienjarige staatsobligaties steeg vanochtend opnieuw tot boven 7 procent, het niveau dat vorige week nog bijdroeg aan het vertrek van premier Silvio Berlusconi. De rente op Spaans staatspapier steeg tot recordhoogte: 6,24 procent.

Meest opvallend was evenwel het Franse renteverskil met Duitsland, dat opliep tot het record van 1,83 procentpunt. De band tussen Frankrijk en Duitsland is van essentieel belang voor de eurozone.

Ook kreeg de markt te maken met een nieuwe tegenvaller: gisteren maakte de Europese Centrale Bank

bekend dat zij vorige week voor 4,5 miljard euro Italiaanse staatsobligaties heeft opgekocht. Dat is de helft van de steunaankopen in de week daarvoor. In totaal heeft de ECB sinds juni vorig jaar 187 miljard euro aan staatsleningen van Europese probleemlanden gekocht om de rust te bewaren op de obligatiemarkten.

De Duitse rente was de enige die daalde, met 0,02 procentpunt, als teken dat beleggers Duitse staatsobligaties vanmorgen zagen als de enige veilige haven voor hun investeringen in het eurogebied.

Economie: pagina 21

Premier Rutte en vicepremier Clegg op de stoep van de ambtswoning van de Britse premier in Londen. Foto Reuters

Scholen worstelen met regels en orde

Door onze redacteur JOKE MAT
ROTTERDAM. Het lijkt er sterk op dat het incident deze week met een weerspannige leerling op een school in Nieuwegein niet op zichzelf staat. Dat leerlingen weigeren de klas te verlaten als de docent dat opdraagt, is aan de orde van de dag, zeggen directeuren van andere vmbo-scholen. Idem dito ouders die het niet pikken als de school hun kind straf oplegt.

Ook in Groot-Brittannië zijn er zorgen over gezags- en ordeproblemen op school, al staan leerlingen nog altijd keurig in de rij voor ze de klas binnengaan. De Britse regering benoemde onlangs een school behaviour tsar, die de basisscholen een lange lijst met eisen stuurde waaraan een goed geleide school moet voldoen. De schoolregels dienen in elk lokaal aan de muur te hangen. Leraren moeten weer het goede voorbeeld geven.

In Nederland trekt de Amsterdamse orthopedagoog Astrid Boon langs de scholen met een pleidooi voor strengere schoolregels en betere straffen. Ze bepleit niet de kastijding die een Katwijkse dominee deze week voorstelde, maar wel de bijna even ouderwetse strafregels. Kinderen komen er te vaak mee weg als ze een instructie van een leerkracht negeren, zegt Boon. Ze weten niet meer hoe het hoort.

Vmbo-scholen zoeken eigen oplossingen. Zoals een 'pedagogisch beveiliging' die opdraaft bij calamiteiten. Om die jongen die weigert de gang op te gaan toch met zachte drang uit de klas te verwijderen.

Commentaar: pagina 2
In het nieuws: pagina 4-5

'Europa is te veel met zichzelf bezig'

Door onze redacteuren
LONDEN. „Populisme, chauvinisme en demagogie” worden uitgelokt doordat de Europese Unie te veel met zichzelf bezig is en te weinig met het aanjagen van de economie. Dat heeft de Britse vicepremier Nick Clegg gezegd na een ontmoeting met premier Mark Rutte op Downing Street 10.

De burger maakt zich volgens hen zorgen over zijn baan, niet over de toekomst van de EU. Rutte: „Alle institutionele debatten zuigen de energie weg van banengroei.” Eindeloze discussies over Europese institutio-

nele kwesties en bevoegdheden verhinderen economische groei, zeiden Rutte en Clegg. Beiden hamerden op het belang van die groei.

Rutte had gisteren bij zijn tweedaagse bezoek aan Groot-Brittannië een ontmoeting met premier David Cameron. Ze toonden zich bij een bezoek aan een bedrijventerrein bezorgd over de staat van de Europese economie.

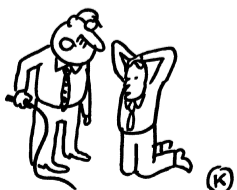
Rutte stelde dat te veel landen alleen maar bezig zijn met „het opruimen van hun eigen problemen”, in plaats van met het stimuleren van de

economie. Volgens hem hebben vooral Zuid-Europese landen zo veel „grote zorgen”, dat ze vergeten hoe belangrijk handel is.

Cameron zei desgevraagd dat hij het „niet eens” is met de Britse ambassadeur Paul Arkwright in Den Haag, die Nederland onlangs in deze krant omschreef als een land „dat zich steeds meer afsluit voor de buitenwereld”. Volgens Arkwright kan deze opstelling economisch pijn doen. Volgens Rutte is Nederland „als een van de weinige landen daar wel mee bezig”.

Tijd voor KASTIJNING

KRIMPENDE GROEICIJFERS, HOE DURF JE!

Inhoud 36 pagina's

Binnenland 6-8 Buitenland 9-11 Het Grote Verhaal 12-13
Opinie 14-15 Familieberichten 26, 36 Wetenschap 16
Cultuur 17-19 Economie 21-25, 27 Beurs 28-29
Sport 30-31 Media 32-35

9°C Zonnig

Morgenochtend plaatselijk nevel of mist, overdag zonnig. Maxima van 5 tot 9 graden. Donderdag tot en met zondag: aanhoudend rustig herfstweer. Na donderdag 's nachts minder koud. **Weeroverzicht:** pagina 35

Lees NRC HANDELSBLAD

Bespaar tot **49%**

Ga naar nrc.nl/abo

